

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

OBČIANSKA NÁUKA

(Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť)

PRÍLOHA ISCED 2

Posúdila a schválila ÚPK pre občiansku náuku

Bratislava 2011

CHARAKTERISTIKA UČEBNÉHO PREDMETU OBČIANSKA NÁUKA

Predmet prispieva k orientácii žiakov v rodinnom a školskom prostredí. Vede ich k poznávaniu svojej obce, regiónu, vlasti a Európskej únie. Umožňuje žiakom pochopiť seba samých a pomáha im v ich socializačnom procese. Učí ich demokraticky myslieť a konať, poznávať svoje práva a povinnosti a obhajovať práva druhých. Poskytuje žiakom základné vedomosti z oblasti štátu a práva a vedie ich k aktívnej občianskej angažovanosti a umožňuje im pochopiť ekonomický život spoločnosti.

CIELE UČEBNÉHO PREDMETU OBČIANSKA NÁUKA

Predmet sa cieľmi spolupodieľa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií tým, že vedie žiaka k:

- podpore vedomia jedinečnosti a neopakovateľnosti každého človeka v spoločnosti,
- utváraní vedomia vlastnej identity a identity druhých ľudí,
- realistickému sebapoznávaniu a sebahodnoteniu,
- akceptovaniu vlastnej osobnosti a osobnosti druhých ľudí,
- aktívnemu občianstvu a osobnej angažovanosti, uvedomovaniu si práv a povinností, rešpektovaniu základných princípov demokracie a tolerancie,
- vytváraní pozitívnych vzťahov k opačnému pohlaviu v prostredí školy a mimo školy,
- rozpoznávaní stereotypných názorov na postavenie muža a ženy,
- získaniu základných vedomostí o ekonomickom fungovaní spoločnosti,
- uplatňovaní vhodných komunikačných prostriedkov k vyjadrovaniu vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov,
- k obhajovaniu vlastných postojov a k primeranému obhajovaniu svojich práv,
- vytváraní schopnosti využívať ako zdroj informácií rôzne verbálne a neverbálne texty spoločenského a spoločenskovedného charakteru,
- rešpektovaniu a uplatňovaní mravných princípov a pravidiel spoločenského spolunažívania a prebratiu zodpovednosti za vlastné názory, správanie sa a dôsledky konania.

OBSAH VZDELÁVANIA OBČIANSKEJ NÁUKY – OBSAHOVÝ A VÝKONOVÝ ŠTANDARD

Tematicky celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Moja rodina		
Poslanie a funkcie rodiny	Funkcie rodiny	Chápe význam rodiny pre človeka a spoločnosť.
Vzťahy v rodine, roly členov rodiny	Princípy, na ktorých fungujú vzťahy v rodine	Vie rozlíšiť pozitíva a negatíva v rodinných vzťahoch. Chápe zmysel pozícií jednotlivých členov pre fungovanie rodiny.
Normy a pravidlá, práva a povinnosti členov rodiny	Pravidlá platné v rodine Práva a povinnosti rodičov a detí	Chápe význam pravidiel v rodine. Chápe spätosť práva a povinností. Vie ochraňovať svoje práva a plní si svoje povinnosti.
História mojej rodiny, zvyky a tradície	Rodinná genéza 2 generácií dozadu Rodostrom Zvyky a tradície rodiny (Vianoce, Veľká noc...)	Získa úctu a hrdosť na svoju rodinu, tradície a zvyky. Pochopí spätosť prítomnosti s minulosťou. Vie rozlíšiť v čom sú si rodiny podobné a v čom sú originálne.
Komunikácia v rodine	Verbálna komunikácia Neverbálne komunikácia Jednosmerná komunikácia Základné komunikačné techniky	Chápe dôležitosť komunikácie medzi členmi rodiny pre ich harmonický život. Začne uplatňovať komunikačné techniky. Vie obhajovať, zdôvodňovať svoj názor a rešpektovať názor ostatných. Prejavuje úctu k názorom rodičov.
Krízy v rodine	Dôvody, ktoré vedú ku krízam v rodine: rozvod rodičov, choroba v rodine Neúplná rodina	Identifikuje príčiny rodinných kríz. Chápe potrebu preberať rolu neprítomného člena rodiny. Vie prejavovať cit spolupatričnosti .
Problémy rodinného života a ich riešenie	Typológia záťažových situácií Problémy rodinného života Spôsoby riešenia	Vie pomenovať záťažové situácie a vygenerovať základné problémy rodinného života. Vie: vyjednávať,

		zdôvodňovať svoje riešenia, aktívne počúvať, robiť kompromisy, prijímať rozhodnutie.
Zdravý spôsob života	Životné štýly Stres Relaxačné techniky Zdravý životný štýl: zdravá životospráva, pravidlá duševnej hygieny	Porovnáva jednotlivé životné štýly. Vie identifikovať stres a naučí sa techniky na jeho odbúranie. Uplatní základy zdravej výživy. Odolá módnym trendom v životospráve. Uplatňuje pravidlá duševnej hygieny vo svojom rodinnom živote.
Zdravý spôsob života	Spôsoby trávenia voľného času Spoločné voľnočasové aktivity Individuálne voľnočasové aktivity (turistika, šport, kultúra, starostlivosť o domáce zvieratá...)	Vie rozlíšiť vhodné a nevhodné spôsoby trávenia voľného času. Vysvetlí, prečo je pre rozvoj jeho osobnosti dôležité spoločné trávenie voľného času.
Voľný čas v mojej rodine	Voľný čas v rodine Spôsoby trávenia voľného času v rodinách	Naučí sa prispôbovať ostatným členom rodiny. Formuje si pocit spolupatričnosti.
Naši príbuzní, priatelia, susedia	Širšia rodina Medziľudské vzťahy Priateľstvo Pomoc a podpora	Vie vymenovať členov svojej širšej rodiny. Na príkladoch uvedie ako fungujú vzťahy v širšej rodine, susedské vzťahy. Vie určiť čím sa vzájomne obohacujú a ako si pomáhajú.
Generačné problémy v rodine	Viacgeneračné rodiny Problémy spolunažívania vo viacgeneračných rodinách	Vie vysvetliť pojem viacgeneračnej rodiny. Zdôvodni potrebu vzájomnej starostlivosti rodičov, detí, starých rodičov. V každodennom živote chápe a pomáha starým rodičom.
Dokumenty a Zákon o rodine	Dohovor o právach dieťaťa Zákon o rodine	Vie pracovať s dokumentom a zákonom. Pozná svoje práva a povinnosti zo zákona. Osobne sa angažuje proti porušovaniu práv detí. Vie, že vzťahy v rodine upravuje Zákon o rodine.

Moja škola		
Trieda ako sociálna skupina	Princípy fungovania triedneho kolektívu Postavenie jednotlivcov v skupine a ich vzťahy Sociálne roly Socializácia	Vysvetlí príčiny pozícií jednotlivých žiakov (aj seba) v triednom kolektíve. Vie vymenovať základné roly žiakov v triede a zaradiť žiakov do nich. Vie vysvetliť, čo je socializácia a prečo je pre jednotlivca dôležitá. Objasní podstatu problémov vo vzťahu.
Individualizmus – osobnosti v našej triede	Osobnosť: pozitívna, negatívna Vodca, vodcovský typ (charakteristické znaky) Súperenie, súťaživosť	Vie rozlíšiť negatívne a pozitívne osobnosti triedy. Objasní význam pozitívnych vzorov (pozitívnych vodcov osobnosti) pre život triedy. Odhalí manipuláciu zo strany spolužiaka a odolá jej. Uvedie príklady súťaživosti v pozitívnom aj v negatívnom zmysle.
Kolektivismus – spolupráca v našej triede	Pravidlá spolupráce Kompromis Riešenie konfliktov	Pozná a riadi sa pravidlami spolupráce pri činnostiach triedneho kolektívu. Je ochotný robiť kompromisy. Pozná základné spôsoby riešenia konfliktov a uplatňuje ich v živote triedy.
Sebahodnotenie a hodnotenie žiakov triedy	Rovnosť Rovnakosť Predsudok Sebapoznanie, sebahodnotenie Poznanie a hodnotenie iných	Vie rozlíšiť pojmy rovnosť a rovnakosť. Chápe pojem predsudok, na príkladoch uvedie, čo môžu predsudky spôsobiť. Pozná svoje pozitíva a negatíva. Vie určiť pozitíva aj negatíva spolužiakov bez urážania.
Komunikácia v triede	Vzájomné pôsobenie členov kolektívu Družní spolužiaci Žiaci s problémami pri nadväzovaní sociálnych vzťahov	Rozozná odlišnosti jednotlivcov v procese vytvárania sociálnych vzťahov. Je ochotný pomôcť spolužiakom s problémami pri nadväzovaní kontaktov, pri socializácii.
Práva a povinnosti žiakov v triede – triedna samospráva	Dokument: práva a povinnosti žiakov	Zúčastní sa na tvorbe práv a povinností žiakov triedy

	v konkrétnej triede Vytvorenie a činnosť triednej samosprávy	(aktívna spolupráca). Využije možnosť ovplyvniť život vo svojej triede. Rozvíja zodpovednosť za seba a iných.
Práva a povinnosti žiakov v škole – školská samospráva	Dokument: práva a povinnosti žiakov na ZŠ Vytvorenie a činnosť žiackeho parlamentu (školskej žiackej samosprávy)	Pozná svoje práva a povinnosti v škole. Vie, kto ho zastupuje v školskom parlamente a ako obhajuje jeho práva.
Mimovyučovacia a mimoškolská činnosť	Mimovyučovacie aktivity v škole Záujmové útvary v škole Aktívne využívanie voľného času (mimoškolská činnosť)	Zapája sa do mimoškolských aktivít. Pozná, ktoré záujmové útvary pracujú v škole a začlení sa do niektorého z nich. Uvedie možnosti mimoškolského využívania voľného času.
Naša škola	História, úspechy žiakov Bývalí pedagógovia Osobnosti školy Symbolika školy (logo, hymna)	Vie uviesť úspechy osobností pedagógov a históriu svojej školy. Pozná jej symboliku. Rozvíja pocit hrdosti, spolupatričnosti, posilňuje snahu reprezentovať školu.
Naša pani učiteľka	Osobnosť učiteľa Pracovné štýly učiteľa	Vie uviesť základné typy osobnosti učiteľa. Pozná základné pracovné štýly učiteľa. Rozvíja kritické myslenie, schopnosť vyjadriť svoj názor bez urážania.
Čím by som chcel byť	Povolanie Zamestnanie Rodinné tradície v povolaniach	Vysvetlí na príkladoch pojmy povolanie, zamestnanie. Uvedomí si svoj záujem o isté povolanie a vplyv rodiny na svoju budúcu pracovnú orientáciu.
Vzdelávanie ako hodnota	Systém hodnôt Hodnoty detí školského veku Vzdelanie v systéme hodnôt detí školského veku	Vie uviesť najdôležitejšie hodnoty vo svojom živote. Vysvetlí, prečo má vzdelanie práve také miesto v jeho hodnotovom systéme. Toleruje hodnoty spolužiakov.
Celoživotné vzdelávanie	Celoživotné vzdelávanie	Chápe pojem a prijíma myšlienku celoživotného vzdelávania ako predpokladu pre svoje budúce uplatnenie

		sa v práci.
Školský systém u nás	Typy a stupne škôl Školské zariadenia	Rozlišuje typy stredných škôl. Vie vymenovať niektoré školské zariadenia.. Pozná možnosti ďalšieho vzdelávania u nás.
Školský systém v Európe	Typy a stupne škôl vo vybraných štátoch EÚ (kritériá výberu: Projekt Comenius) Povinná školská dochádzka	Porovná typy a stupne škôl u nás a v niektorých štátoch EÚ. Rozlišuje dĺžku trvania povinnej školskej dochádzky u nás a v štátoch EÚ.
Život žiaka základnej školy u nás – v zahraničí, v meste – na dedine	Režim dňa Výchova, vyučovanie Voľnočasové aktivity	Porovnáva život žiaka SR – zahraničie, mesto – dedina. Hľadá podobnosti a odlišnosti. Rozvíja kritické myslenie, vyjadruje svoj názor a zdôvodňuje ho.
Škola budúcnosti	Spôsoby učenia a vyučovania v budúcnosti Postavenie žiaka a učiteľa v budúcnosti Obsah vzdelávania v budúcnosti	Rozvíja tvorivosť, fantáziu. Prejaví aj zmysel pre realitu. Vie vyjadriť a obhájiť svoju predstavu.

Navrhujeme, aby žiaci počas školského roka vypracovali 2 projekty. V tematickom celku Moja rodina žiaci vypracujú individuálne projekty na tému Zdravý životný štýl v (mojej) rodine a v tematickom celku Moja škola môžu žiaci formou tímovej práce vypracovať projekt Galéria osobností našej školy „Boli tu pred nami“. V predmete odporúčame využívať skupinové vyučovanie (tímovú prácu), používať situačné a rolové metódy práce, tvorbu projektov, metódy rozvíjajúce kritické myslenie, brainstorming a diskusiu.

Tematicky celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Moja obec, región, vlasť, Európska únia	História a súčasnosť mojej obce	Žiak pozná históriu a súčasnosť obce, v ktorej žije.
	Kronika a erb mojej obce	Vie vysvetliť význam symbolov obce (erb, vlajka), ak ich obec má. Vie posúdiť význam obecnej kroniky pre poznanie minulosti obce a pre jej prepojenie so súčasnosťou.
	Významné osobnosti našej obce	Pozná osobnosti obce v minulosti a dnes. Uvedomuje si význam pozitívnych vzorov z minulosti a súčasnosti pre svoj život.

	Na čo som hrdá/hrdý v mojej obci a jej okolí (pamiatky, príroda)	Buduje si pocit hrdosti na svoju obec poznaním jej prírody a pamiatok.
	Obecná samospráva	Vie, kto je starostom (primátorom) obce. Pozná základné úlohy obecnej samosprávy.
	Verejný, kultúrny a spoločenský život v našej obci	Zaujíma sa o spôsob volieb poslancov do obecného zastupiteľstva. Zúčastní sa (s rodičmi alebo učiteľmi) na zasadnutí obecného zastupiteľstva. Aktívne sa s členmi svojej rodiny zapája do organizovania akcií v obci a zúčastňuje sa ich.
	Môj región	Žiak pozná históriu a súčasnosť regiónu, v ktorom žije.
	Moja vlasť – Slovenská republika Štátne symboly	Vytvára si hrdosť na svoju vlasť poznaním jej minulosti, prítomnosti, pamiatok a prírody. Pozná štátne symboly a vie, ako im vzdať úctu.
	Európska únia	Uvedomuje si význam európskej integrácie pre život občanov SR. Vie si vyhľadať a v praktickom živote používať základné informácie o EÚ.
	Prepojenie národnej identity s európskou identitou	Uvedomuje si nutnosť zachovania slovenskej národnej identity s prepojením na európsku identitu. Podporuje šírenie znášanlivosti a tolerance medzi národmi EÚ.
	Vnútorň a vonkajší život jednotlivca	
Vnútorň život jednotlivca	Ľudská psychika	Uvedomuje si spätosť ľudskej psychiky s biologickými faktormi (nervovou sústavou). Uvedomuje si, že jeho psychika je vo vývine. Pozná základné prvky psychiky – pocit, vnem, predstava. Vie ich rozlíšiť.
	Osobnosť	Uvedomuje si neopakovateľnosť charakteristických znakov osobnosti. Pozná základné typy osobnosti podľa temperamentu a vie zaradiť seba samého.
	Proces učenia sa	Vie rozlíšiť dva druhy pamäte (krátkodobú, dlhodobú) a chápe ich význam pre svoje vzdelávanie. Uvedomuje si súvislosť medzi pamäťou a myslením v procese učenia sa. Posudzuje základné metódy učenia sa a hľadá si najvhodnejšie pre svoju osobnosť. Vie na jednoduchom príklade odvodiť z dvoch súdov záver usudzovania.
	Psychológia v každodennom živote	Vie rozlišovať medzi základnými emóciami a chápe dôležitosť primeraného prežívania

		emócií. Vie posúdiť svoje schopnosti pre niektorý typ činnosti. Vie využívať osvojené vedomosti zo psychológie vo svojom každodennom živote.
Vonkajší život jednotlivca	Vytváranie sociálnych vzťahov jednotlivca v širšom prostredí	Uvedomuje si vytváranie sociálnych vzťahov vo všetkých skupinách, ktorých je členom.
	Sociálne skupiny	Uplatňuje poznatky o socializácii pri svojom včleňovaní sa do sociálnych skupín. Pozná pozície a roly jednotlivcov v spoločenských skupinách.
	Sociometria skupiny Sociálne vzťahy v triede	Pozná základné metódy merania sociálnych vzťahov v skupine. Rešpektuje každého člena skupiny bez ohľadu na jeho pozíciu v skupine. Vie odolávať tlaku niektorých členov skupiny. Podporuje včleňovanie sa jednotlivcov do sociálnej skupiny. Uvedomuje si súvislosť medzi vzťahmi v skupine a konaním členom sociálnej skupiny, ako aj skupiny ako celku.
	Sociálne zručnosti	Ovláda a v každodennom živote používa základné komunikačné zručnosti – komunikuje, spolupracuje a rieši konflikty.

Navrhujeme, aby žiaci počas školského roka vypracovali 2 projekty.

V predmete odporúčame využívať skupinové vyučovanie (tímovú prácu), používať situačné a rolové metódy práce, tvorbu projektov, metódy rozvíjajúce kritické myslenie, brainstorming a diskusiu.

Tematický celok: Sociálne vzťahy v spoločnosti	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Obsah		
Spoločnosť, jej vznik, vývoj a charakteristika	<ul style="list-style-type: none"> – spoločnosť, človek – vývoj človeka – vývoj spoločnosti – charakteristika spoločnosti – komunita 	Vie použiť informácie z dejepisu o vzniku a vývoji ľudskej spoločnosti a človeka. Pozná základné znaky ľudskej spoločnosti. Rozlišuje medzi vidieckou a mestskou komunitou.
Štruktúra spoločnosti a sociálne vzťahy v nej	<ul style="list-style-type: none"> – štruktúra spoločnosti – vzťahy v spoločnosti – typy štruktúr spoločnosti 	Vie rozčleniť ľudskú spoločnosť na jednotlivé typy štruktúr. Vníma seba ako súčasť jednotlivých štruktúr spoločnosti.
Veľké spoločenské skupiny	<ul style="list-style-type: none"> – veľké spoločenské skupiny – spoločenské vrstvy, triedy 	Pozná základné rozvrstvenie ľudskej spoločnosti.

	– kasty, stavy	Vie rozlíšiť veľké spoločenské skupiny od malých. Vie vysvetliť význam príslušnosti k sociálnej skupine pre život jednotlivca.
Sociálne zmeny v spoločnosti a ich príčiny	– sociálne zmeny – príčiny sociálnych zmien	Vie vysvetliť nutnosť sociálnych zmien. Pozná hlavné príčiny sociálnych zmien.
Prirodzený pohyb obyvateľstva	– prirodzený pohyb (migrácia) obyvateľstva – príčiny, dôsledky migrácie – pohyb v rámci spoločenského rozvrstvenia	Pozná súvislosti medzi sociálnymi zmenami a migráciou obyvateľstva. Vie vysvetliť príčiny a dôsledky migrácie pozná možnosti zmeny postavenia jednotlivca v spoločnosti.
Štruktúra obyvateľstva – rasy, národy	– štruktúra obyvateľstva – rasy – národy, národnosti – etnické skupiny	Vie sa orientovať v národnom a etnickom zložení obyvateľstva. Vie vymenovať rasy a ich znaky. Je tolerantný voči rasám, národom a národnostiam. Posilňuje svoju národnú identitu.
Štruktúra obyvateľstva – náboženstvá	– náboženstvá na Zemi – funkcia náboženstiev v spoločnosti – náboženské organizácie	Pozná hlavné náboženstvá. Chápe úlohy náboženstva v modernej spoločnosti. Vie odlíšiť sekty od cirkevných organizácií. Je tolerantný voči náboženstvám iných ľudí.
Kultúra, multikultúrnosť	– kultúra – multikultúrnosť	Chápe kultúru ako výsledok činnosti ľudskej spoločnosti. Chápe hodnoty jednotlivých kultúr a toleruje kultúrnu rozmanitosť. Vie prejavovať hrdosť na svoje kultúrne hodnoty.
Sociálne a politické napätie v spoločnosti – vojny, terorizmus...	– napätia, konflikty medzi spoločenskými skupinami – sociálne hnutia – miestne vojny – terorizmus	Pozná príčiny konfliktov medzi spoločenskými skupinami. Vie vysvetliť význam sociálnych hnutí pre jednotlivca a spoločnosť. Pozná príčiny a dôsledky vojen a terorizmu.
Tematicky celok:		

Občiansky život ako proces formovania demokracie		
Občan, občianstvo	<ul style="list-style-type: none"> - občan - občianstvo - štát 	<p>Vie vysvetliť vzťah medzi občanom a štátom.</p> <p>Pozná vznik a vývoj občianstva.</p> <p>Vie vymenovať znaky štátu prospešného pre občana.</p>
Proces formovania občianskej spoločnosti	<ul style="list-style-type: none"> - občania v starovekom Grécku - občianska spoločnosť v rímskej republike - vývoj občianskej spoločnosti 	<p>Pozná korene občianskej spoločnosti.</p> <p>Vie porovnať postavenie občanov v Aténskej demokracii a Rímskej republike.</p>
Vznik štátu	<ul style="list-style-type: none"> - prvé štáty na svete - Aténska demokracia, Rímska republika - štát, znaky štátu 	<p>Vie použiť informácie z dejepisu o vzniku štátov.</p> <p>Vie vysvetliť pojem štát.</p> <p>Vie vymenovať znaky štátu.</p>
Právny štát	<ul style="list-style-type: none"> - znaky právneho štátu - občan a právny štát 	<p>Pozná korene právneho štátu v antickej spoločnosti.</p> <p>Vie vymenovať znaky právneho štátu.</p> <p>Vie v konkrétnych situáciách rozlišovať či ide o právny štát.</p>
Ústava Slovenskej republiky	<ul style="list-style-type: none"> - Ústava SR – základný zákon štátu - členenie ústavy - preambula - 2. Hlava Ústavy SR 	<p>Chápe význam ústavy pre riadenie štátu.</p> <p>Pozná obsah Ústavy SR.</p> <p>Vie vymenovať orgány štátnej moci.</p> <p>Vie zdôvodniť, prečo je II. Hlava Ústavy SR pre občanov najdôležitejšia.</p>
Kto nám vládne (Štátna moc)	<ul style="list-style-type: none"> - štátna moc - zložky štátnej moci - zákonodarná moc 	<p>Vie vysvetliť, ako a prečo vzniká štátna moc.</p> <p>Vie vymenovať orgány štátnej moci.</p> <p>Vie vymenovať úlohy parlamentu.</p>
Kto nám vládne (Štátna moc)	<ul style="list-style-type: none"> - štátna moc - výkonná moc - prezident - súdna moc 	<p>Vie vymenovať, kto a ako vykonáva moc v štáte.</p> <p>Pozná základné právomoci prezidenta.</p> <p>Pozná význam súdov.</p>
Demokracia, jej vznik a vývoj	<ul style="list-style-type: none"> - dejiny demokracie - priama a nepriama demokracia 	<p>Vie vysvetliť význam slova demokracia.</p> <p>Pozná korene demokracie.</p> <p>Vie vysvetliť priamu a nepriamu demokraciu</p>

		a uviesť príklady.
Princípy demokracie	– princípy demokracie	Vie vymenovať princípy demokracie. Vie posúdiť podľa konkrétnych situácií stav demokracie v krajine.
Čo je a nie je demokracia	– občianska spoločnosť a demokratický štát	Vie, ako môžu občania ovplyvňovať riadenie štátu. Rozumie pojmu politická pluralita.
Voľby, volebné právo	– volebné právo – slobodné a čestné voľby – voľby v demokracii	Vie vysvetliť čo znamená všeobecné a rovné volebné právo. Vie vysvetliť význam slobodných volieb v demokratickej spoločnosti.
Parlamentné, komunálne voľby	– parlamentné voľby – komunálne voľby	Pozná rozdiel medzi parlamentnými a komunálnymi voľbami. Zaujíma sa o komunálne voľby v obci.
Štátna správa, samospráva	– štátna správa – samospráva	Vie rozlíšiť orgány štátnej moci od samosprávnych orgánov. Pozná starostu svojej obce. Zaujíma sa o činnosť obecnej samosprávy.
Čo sú ľudské práva a slobody a prečo sa o nich učíme	– základné ľudské práva a slobody	Vie vymenovať základné ľudské práva a slobody. Vie vyhľadávať v Ústave SR -II. Hlava jednotlivé skupiny práv. Vie zdôvodniť, prečo sa učíme o právach.
Základné dokumenty ľudských práv	– dokumenty ľudských práv – Všeobecná deklarácia ľudských práv – Dohovor o ľudských právach	Pozná základné dokumenty ľudských práv. Pozná inštitúcie ochraňujúce ľudské práva.
Patria aj deťom ľudské práva?	– práva detí – Deklarácia práv dieťaťa – Dohovor o právach dieťaťa	Pozná svoje práva. Vie posúdiť situácie kedy sú práva detí porušované. Vie, na ktoré inštitúcie sa môže obrátiť pri porušovaní svojich práv.
Niet práv bez povinností a zodpovednosti	– práva – zodpovednosť – povinnosť	Chápe spätosť práv a povinností. Uplatňuje zodpovednosť voči právam ostatných v bežnom

		živote.
Záujmové a občianske aktivity, činnosť mimovládnych organizácií	<ul style="list-style-type: none"> - záujmové aktivity občanov - občianske združenia - mimovládne organizácie 	<p>Pozná najdôležitejšie mimovládne organizácie v SR.</p> <p>Vie rozlišovať medzi občianskymi aktivitami.</p>
Dobrovoľnícka a charitatívna činnosť	<ul style="list-style-type: none"> - dobrovoľnícka činnosť - charitatívna činnosť 	<p>Chápe podstatu dobrovoľníckej a charitatívnej činnosti.</p> <p>Zaujíma sa o možnosti pomáhať ako dobrovoľník.</p> <p>Angažuje sa vo svojom užšom prostredí (škola, krúžky..).</p> <p>Organizuje pomoc tým, čo ju potrebujú.</p>
Triedny žiacky a školský parlament	<ul style="list-style-type: none"> - triedny žiacky parlament - školský žiacky parlament 	<p>Pozná funkcie a právomoci obidvoch parlamentov.</p> <p>Zaujíma sa o ich činnosť, aktívne sa zapája do spolupráce.</p> <p>Pozná meno predsedu školského parlamentu.</p>
Obvodný žiacky parlament	<ul style="list-style-type: none"> - obvodný žiacky parlament 	<p>Pozná fungovanie obvodného žiackeho parlamentu.</p> <p>Vie, kto zastupuje ich školský žiacky parlament v obvodnom parlamente.</p> <p>Zaujíma sa o aktivity obvodného žiackeho parlamentu (vie, že sa pripravuje na aktívny občiansky život v dospelosti).</p>
2 h projekty Občianska participácia v širšom prostredí – v obci	<ul style="list-style-type: none"> - účasť na zasadnutiach obecného zastupiteľstva 	<p>Získava zručnosti občianskeho života.</p>

Tematický celok: Štát a právo	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Obsah		
Štát a jeho podstata	<ul style="list-style-type: none"> - štát - znaky štátu 	<p>Žiak vie vysvetliť príčiny vzniku štátu.</p> <p>Vie charakterizovať všetky znaky štátu.</p> <p>Vie nakresliť vlajku SR.</p> <p>Ovláda text štátnej hymny.</p> <p>Vie vzdať úctu štátnym symbolom.</p>

Funkcie štátu	- funkcie štátu vnútorné funkcie vonkajšie funkcie	Vie uviesť príklady na jednotlivé vnútorné funkcie štátu. Vie vysvetliť úlohu štátu z hľadiska jeho vonkajších funkcií. Vie charakterizovať vzťahy SR so susednými štátmi.
Formy vlády	- monarchia - republika - diktatúra	Vie rozlíšiť medzi absolutistickou a parlamentnou formou monarchie. Vie uviesť konkrétne typy príkladov na demokratickú a nedemokratickú formu republiky. Vie uviesť príklady na typy diktatúr z minulosti i súčasnosti.
Zložky štátnej moci	- zákonodarná - výkonná - súdna	Vie vysvetliť príčiny rozdelenia štátnej moci na jednotlivé zložky. Vie porovnať jednotlivé zložky štátnej moci.
Zákonodarná moc	- parlament – NR SR - zákon - zákonodarný proces - Zbierka zákonov - platnosť zákona - účinnosť zákona	Vie popísať priebeh plenárneho zasadnutia parlamentu – NR SR. Vie charakterizovať úlohu prezidenta v zákonodarnom procese. Vie rozlišovať medzi platnosťou zákona a účinnosťou zákona.
Vzťah štátu a práva	- právo - právny štát - právna istota	Vie definovať pojem právo. Vie zdôvodniť spätosť štátu a práva. Vie uviesť príklady z bežného života na platnosť nadosobnej moci zákona.
Právne normy	- norma - právna norma - morálna norma - náboženská norma - estetická norma	Vie charakterizovať jednotlivé druhy noriem. Na konkrétnych príkladoch vie rozlišovať medzi jednotlivými druhmi noriem.
Právne inštitúcie SR	- sudy - prokuratúra - advokácia - polícia - notárstvo	Vie popísať funkcie jednotlivých právnych inštitúcií SR. Vie aktívne participovať na príprave a priebehu inscenácie súdneho pojednávania na vyučovacej hodine. Vie rozlíšiť služby advokáta a notára.
Právne vedomie	- právne vedomie - vývoj právneho vedomia	Vie popísať prepojenosť právneho vedomia s právnym poriadkom štátu. Vie zdôvodniť praktický význam právnych poznatkov pre budovanie svojho právneho vedomia.
Právny poriadok (systém) SR	- právne predpisy - odvetvia práva - verejné právo - súkromné právo	Vie definovať pojem právne predpisy. Vie hierarchizovať pojmy právneho systému SR. Vie opísať dve vybrané odvetvia verejného práva. Vie opísať tri vybrané odvetvia súkromného práva.
Rodinné právo	- Zákon o rodine - manželstvo	Vie vysvetliť poslanie Zákona o rodine a jeho úlohy.

	<ul style="list-style-type: none"> - rodina - rozvod 	Na základe príkladov z literatúry alebo filmu vie vysvetliť dopad ukončenia manželstva rozvodom na členov rodiny.
Trestné právo	<ul style="list-style-type: none"> - Trestný zákon - trestný čin - trestná zodpovednosť - prezumpcia neviny - predbežné zadržanie - zadržanie - obvinený - obžalovaný - odsúdený - trest 	<p>Vie vysvetliť všetky uvedené pojmy.</p> <p>Vie aktívne participovať na príprave a priebehu inscenácie, týkajúcej sa trestného činu, na vyučovacej hodine.</p> <p>Vie zdôvodniť potrebu dodržiavania zákonov SR.</p>

Tematický celok: Ekonomický život v spoločnosti	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Obsah		
Základné pojmy	<ul style="list-style-type: none"> - ľudské potreby - uspokojovanie ľudských potrieb - statky - výrobný proces - výrobné zdroje - vzácnosť výrobných zdrojov - rozhodovanie - rozhodovací proces - výber - alternatívne náklady 	<p>Žiak vie vysvetliť uvedené pojmy.</p> <p>Vie odlíšiť uvedené pojmy.</p> <p>Vie uviesť uvedené pojmy vo vzájomných súvislostiach.</p> <p>Vie vypracovať návrh využitia konkrétneho vzácneho výrobného zdroja vo výrobnom procese s uplatnením jednotlivých etáp rozhodovacieho procesu.</p> <p>Uvedomuje si dôsledky rozhodnutí.</p> <p>Učí sa konať rozvážne a zodpovedne.</p>
Ekonomika a ekonómia	<ul style="list-style-type: none"> - ekonomika - ekonómia - mikroekonómia - makroekonómia 	<p>Vie vysvetliť uvedené pojmy.</p> <p>Vie odlíšiť jednotlivé pojmy.</p> <p>Vie uviesť uvedené pojmy vo vzájomných súvislostiach.</p> <p>Vie zdôvodniť potrebu osvojovania týchto pojmov z hľadiska ich uplatnenia v jeho praktickom živote.</p>
Základné ekonomické otázky	<ul style="list-style-type: none"> - Čo vyrábať? - Ako vyrábať? - Pre koho vyrábať? 	Vie vytípovať príklady riešenia jednotlivých ekonomických otázok.
Typy ekonomík	<ul style="list-style-type: none"> - príkazová ekonomika - trhovú ekonomiku - zmiešanú ekonomiku 	<p>Vie vysvetliť podstatu troch typov ekonomík.</p> <p>Vie porovnať jednotlivé ekonomiky z hľadiska pozitív i negatív.</p> <p>Na konkrétnych príkladoch vie aplikovať riešiteľnosť základnej ekonomickej otázky podľa typu ekonomiky.</p>
Trhovú ekonomiku	<ul style="list-style-type: none"> - trhovú ekonomiku - vlastnícke práva 	<p>Vie charakterizovať trhovú ekonomiku tromi znakmi.</p> <p>Vie uviesť charakteristiku vlastníckych práv.</p> <p>Vie vysvetliť vzťah medzi vlastníckymi právami a efektívnym</p>

		využívaním zdrojov.
Trhový mechanizmus	<ul style="list-style-type: none"> - trh - ponuka - zmeny ponuky – príčina, dôsledok - dopyt - zmeny dopytu – príčina, dôsledok - cena 	<p>Vie vysvetliť uvedené pojmy.</p> <p>Vie na praktických príkladoch vysvetliť vzájomný vzťah medzi ponukou, dopytom a cenou tovaru a služieb.</p> <p>Vie určiť faktory, ktoré ovplyvňujú zmeny ponuky a dopytu.</p> <p>Vie uviesť praktické príklady dôsledkov zmien v ponuke a dopyte.</p>
Základné formy podnikania	<ul style="list-style-type: none"> - podnik - formy podniku - podnikanie - fyzická osoba - zisk - strata 	<p>Vie vysvetliť uvedené pojmy.</p> <p>Vie charakterizovať základné podmienky úspešného podnikania.</p> <p>Na konkrétnom príklade zo života opíše úspešného alebo neúspešného podnikateľa z obce alebo regiónu.</p>
Výroba, výrobca	<ul style="list-style-type: none"> - výroba - výrobca - produktivita práce - konkurencieschopnosť 	<p>Vie vysvetliť uvedené pojmy.</p> <p>Vie zdôvodniť priamu úmeru medzi produktivitou práce a množstvom tovaru.</p> <p>Vie zdôvodniť priamu úmeru medzi produktivitou práce a konkurencieschopnosťou.</p>
Spotrebiteľ, spotreba	<ul style="list-style-type: none"> - spotrebiteľ - spotreba - súkromná spotreba - verejná spotreba 	<p>Vie definovať uvedené pojmy.</p> <p>Vie uviesť rozdiely medzi súkromnou a verejnou spotrebou.</p> <p>Na konkrétnych príkladoch vie uviesť obmedzenie súkromnej spotreby.</p> <p>Vie použiť príklady na obmedzenie spotreby verejných statkov.</p>
Peniaze a finančné inštitúcie v trhovej ekonomike	<ul style="list-style-type: none"> - peniaze - funkcie peňazí - banky - sporiteľne - poisťovne - nebankové subjekty 	<p>Vie vysvetliť uvedené pojmy.</p> <p>Vie rozlíšiť jednotlivé pojmy.</p> <p>Vie určiť faktory, vytvárajúce hodnotu peňazí.</p> <p>Vie zdôvodniť opodstatnenosť finančných inštitúcií v trhovej ekonomike.</p> <p>Vie porovnať z hľadiska služieb jednotlivé finančné inštitúcie.</p> <p>Vie posúdiť mieru rizika pri využití nebankového subjektu ako typu finančnej inštitúcie.</p>

Spracovala: Mgr. Alena **DROZDÍKOVÁ**